การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์)

สิริชัย มะเวชะ[1]
SIRICHAI MAVECHA

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการของครูในการสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) เพื่อทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) และเพื่อประเมินผลและปรับปรุงการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอน จำนวน 62 คน ระยะเวลาในการวิจัยคือ ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) จำนวน 1 ฉบับ 3) แบบประเมินการใช้รูปแบบ การนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) จำนวน 1 ฉบับ และ 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) ตามมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา จำนวน 1 ฉบับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความหมาย การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) ประกอบด้วย 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การวางแผนร่วมกับครูก่อนให้ความช่วยเหลือ 2) ระหว่างที่ให้ความช่วยเหลือ ผู้นิเทศเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนที่จะสรุปผลการตรวจสอบความช่วยเหลือ 3) การประชุมผลการวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู และ 4) การประชุมสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครูทุกขั้นตอน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ 2) การสร้างวินัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายของการแก้ปัญหาร่วมกันของทีมงาน 4) การวางแผนและดำเนินงานตามแผนแก้ปัญหาของทีมงาน และ 5) การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การพัฒนาความสามารถในการสอนโดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ 3) การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนการ

[1] ผู้อำนวยการสถานศึกษา, ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์), สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม.

ดำเนินงาน ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการบริหารหลักสูตร 5) การนิเทศ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร 6) การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา และ 7) การปรับปรุง พัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) การกำหนดวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนหรือวิธีหาคำตอบหรือวิธีการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางาน 3) การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และ 5) การสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

Abstract

Research and development on the development of internal supervision model in educational institution Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham) aims 1) to study basic information and needs of teachers for establishing and developing model of internal supervision in educational institutions Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham), 2) to develop model of internal supervision in educational institutions Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham), 3) to try out model of internal supervision in educational institution Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham) and 4) to assess the internal supervision model in educational institution Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham). The population in this study were 2 administrators and 62 teachers. The research duration was the academic year 2018. The research instruments were 1) a questionnaire of needs for internal supervision of school administrators and teachers Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham) 2) an assessment form for consistency and suitability of the internal supervision model in educational institution Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham) 3) an assessment form for using model of supervision in educational institution Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham) and 4) an evaluation form using of internal supervision model in educational institution Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham). The data analysis was done by semantic analysis, determination of the consistency index, percentage, arithmetic mean, standard deviation and the using of computer programs.

The results revealed that the internal supervision model in educational institutions Wat Pom Kaew Municipal School (Akaraphong Chanupatham) consists of 1) in providing direct help to teacher 2) development in group work skills 3) enhancing professional experiences
4) curriculum development and 5) classroom action research by direct teacher assistance that consisted of the following steps: 1) planning with the teachers in providing assistance 2) engaging with teachers to help to planning 3) conclusion and plan to conference to providing assistance with the teacher 4) conference and analysis of the process of providing assistance 5) analyzing strength and weakness of collaboration results and development of group work skills that consisted of the following steps: 1) developing teachers to have the potentials to seek knowledge and experiences.

2) building discipline and sharing knowledge within the team 3) defining the problems and goals for finding the problem solving together 4) planning and implementation of the problem solving of the team and 5) creating incentives reinforcement and morale in the promotion of professional experience that consists of the following steps: 1) survey of the needs for teacher development in teaching activities 2) development of the ability to organize teaching and learning activities with emphasis on the learners are important 3) organization seminar activities about result of learning activities and 4) curriculum management 5) supervision, monitoring and evaluation of using the curriculum 6) summarizing the results of the school curriculum management and 7) improving and develop the curriculum management process and classroom action research that consists of the following steps: 1) defining problems or goals of the research 2) defining the research methods or finding answers to problem solving and work development method 3) gathering information accordance with specified methods 4) data analysis and 5) conclusion and write a report.

KEYWORDS: development of supervision model

1. บทนำ

การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญงานหนึ่งของการจัดและบริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับต้องมีการนิเทศเป็นหลักของการจัดกิจกรรมบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการของการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานการศึกษาโดยเฉพาะผู้นิเทศต้องการความรู้ประสบการณ์ และทักษะต่างๆในการนิเทศ ต้องการการสนับสนุน ต้องการขวัญ และกำลังใจ ต้องการความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ขณะเดียวกัน ผู้รับการนิเทศต้องการการดูแลเอาใจใส่ ต้องการขวัญและกำลังใจและการสนับสนุนการนิเทศการสอนนับว่าเป็นงานสำคัญที่ช่วยในการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนเพื่อนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพอันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาการศึกษา วัชรา เล่าเรียนดี (2552 : 5) สถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการและครูที่ผู้บริหารมอบหมายดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจประสานงานและใช้ศักยภาพในการงานอย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ โดยส่วนรวมให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษาในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ กลวิธีการนิเทศภายในมีหลายวิธี การเลือกกลวิธีที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันปัญหาและสถานการณ์ของสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาจำเป็นต้องมีคุณสมบัติ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการและความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาซึ่งการนิเทศ ที่พึงประสงค์คือ การนิเทศระหว่างครูด้วยกัน อันจะส่งผลให้สามารถพัฒนาตนเองและกลุ่มได้ การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาปฏิบัติได้หลายรูปแบบ การที่จะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสำคัญ การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมนั้น (collaborative supervision) เป็นความร่วมมือระหว่างผู้บริหารที่จะนิเทศและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2548 : 21) ในการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่าง ต่อเนื่องกัน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอ กระบวนการนิเทศไว้ดังนี้ วัชรา เล่าเรียนดี (2552 : 27-28) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอน

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูและคณะครู) 2) เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา 3) นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินการ 4) ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้ จากเอกสารต่าง ๆ จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สนใจ 5) จัดการทำแผนการนิเทศ กำหนดวัน เวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ 6) ดำเนินการตามแผนโดยครูและผู้นิเทศ (แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ) 7) สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา และรายงานผลสำเร็จ ส่วน แฮริส (Harris, 1985 อ้างถึงใน กิติมา ปรีดีดิลก, 2554 : 277) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน (planning) ได้แก่ การคิดการตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางโปรแกรมงาน 2) ขั้นการจัดโครงการ (organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์ มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละขั้นการมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่ โครงสร้างขององค์กรและการพัฒนานโยบาย 3) ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าจูงใจให้มีกำลังใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ ๆ การสาธิต การจูงใจ และให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้นส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำวัตกรรมใหม่ ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน 4) ขั้นการควบคุม (controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาส การตำหนิการไล่ออก และการบังคับให้กระทำตาม 5) ขั้นประเมินผล (appraising) ได้แก่ การตัดสินการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างจาก สงัด อุทรานันท์ (2551 : 10) ได้เสนอกระบวน การนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่า “PIDRE” คือ 1) การวางแผนการนิเทศ (planning) 2) การ ให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (informing) 3) การปฏิบัติการนิเทศ (doing) 4) การสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศ (reinforcing) 5) การประเมินผล การนิเทศ (evaluating) คือ การนิเทศไม่ทั่วถึง และการ นิเทศไม่มีคุณภาพ ประการแรก อาศัยการนิเทศจากภายนอกเมื่อขยายโรงเรียนเพิ่ม ครูเพิ่ม การนิเทศภายนอกปฏิบัติได้ไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในจากความเปลี่ยน แปลงทางสังคม ครูดีมิใช่ผู้สอนดี มีความรู้ ประพฤติดีเท่านั้น หากแต่ยังต้องบริหารเวลา เพื่อสังคม ชุมชน พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ไม่หวังพึ่ง ไม่รอคอย พัฒนานิเทศกันเองให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า วิจัยร่วมปรับปรุงงานวิชาการซึ่งแต่ละสถานศึกษามีสภาพข้อจำกัด ไม่เหมือนกัน การที่คนภายในรู้เรื่องดีที่สุดกว่า คนภายนอกจะทำให้การพัฒนาการนิเทศภายในเป็นไปได้รวดเร็วขึ้น ปัญหาตัวเร่งที่สำคัญ คือ ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ สภาพการสอน เปลี่ยนไป สื่ออุปกรณ์การสอน การประเมิน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การปรับตัว การพัฒนาตนเอง พึ่งตนเองของสถานศึกษา ควรที่บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องตื่นตัวและปรับปรุงตัวเองให้พัฒนา โดยใช้หลักนิเทศพึ่งตนเองโดยบุคลากรในสถานศึกษาเป็นหลัก (ชารี มณีศรี, 2552:1-202)

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สภาพการจัดการศึกษาไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนฝึกกระบวน การคิดวิเคราะห์หรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูส่วนใหญ่สอนแบบบรรยาย ครูมีภาระงานสอนและงานอื่นมาก และงบประมาณด้านการพัฒนาครูมีจำนวนจำกัด อีกทั้งจากการสำรวจความต้องการของครูผู้สอน พบว่า ครูมีความต้องการเอกสารเป็นชุดตามลักษณะเนื้อหา และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติจริง ต้องการตัวอย่างผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาผู้เรียน ต้องการพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิค การจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล การพัฒนาทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยพัฒนาผู้เรียน

ปัญหาด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อสาระการเรียนรู้ที่เรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำ

ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติปีการศึกษา 2559-2560 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (ฝ่ายวิชาการ, โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์), 2559 : 7-8) จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจากสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน สถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินการ และสร้างระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาได้ ด้วยข้อจำกัดบางประการของสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 109) ที่ระบุว่า มีผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในสถานศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งไม่มีประสบการณ์การนิเทศ บุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานนิเทศโดยตำแหน่งหรือได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่นิเทศเนื่องจากมีความสามารถเฉพาะ ด้านใดด้านหนึ่ง และยังพบว่าถึงแม้บุคลากรจะได้ รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม แต่บุคลากรส่วนใหญ่ยังต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถเพิ่มเติม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถสร้างระบบนิเทศภายในที่ถาวรขึ้นภายในสถานศึกษา ในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้จากความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นวิธีการพัฒนาคุณภาพที่ถาวรและนำไปสู่ความสำเร็จที่คาดหวัง เครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนได้อย่างถาวร คือ การสร้างระบบการนิเทศในสถานศึกษา องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ระบบนิเทศภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จนั้นคือ การนิเทศภายในสถานศึกษาตามแนวคิดของ กลิคแมน (Glickman) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมมือกันปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาและของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ ซึ่งผู้ได้รับการนิเทศได้แก่ ครูผู้สอนและบุคลากรในสถาน ศึกษาทุกคน (จันทรานี สงวนนาม, 2552 : 153)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงได้กำหนดรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาและนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามเกณฑ์มาตรฐานอันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์)

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์)

2.3 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์)

2.4 เพื่อประเมินผลรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์)

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ของการวิจัย ดังนี้คือ

3.1 ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แนวคิดหลักของการนิเทศภายในสถานศึกษาของ กลิคแมน (Glickman) ซึ่งประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัย เชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม การศึกษา 2561 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 67 คน รวมทั้งสิ้น 69 คน

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้คือ กรอบแนวคิดการนิเทศการศึกษาซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของ กลิคแมน (Glickman) ใน 5 ด้าน ดังนี้

3.3.1 การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ประกอบด้วย

1) การวางแผนร่วมกับครูก่อนให้ความช่วยเหลือ

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนที่จะสรุปการตรวจสอบความช่วยเหลือครู

3) การประชุมผลการวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู

4) การประชุมสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครูทุกขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการช่วยเหลือครู

3.3.2 การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ประกอบด้วย

1) การสร้างวินัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน

2) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายของการแก้ปัญหาร่วมกันของทีมงาน

3) การวางแผนและดำเนินงานตามแผนแก้ปัญหาของทีมงาน

4) การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ

3.3.3 การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย

1) การสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) การพัฒนาความสามารถในการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ

3) การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

5) การสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.1 แบบสอบถามความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) จำนวน 1 ฉบับ

4.2 แบบประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) จำนวน 1 ฉบับ

4.3 แบบประเมินการใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) จำนวน 1 ฉบับ และ

4.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) ตามมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา จำนวน 1 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความหมาย การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

6. ผลการวิจัย

รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 1)

ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยด้านการให้ความช่วย เหลือแก่ครูโดยตรง มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1) การวางแผนร่วมกับครูก่อนให้ความช่วยเหลือ 2) ระหว่างที่ให้ความช่วยเหลือผู้นิเทศเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนที่จะสรุปผลการตรวจสอบความช่วยเหลือ 3) การประชุมผลการวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู และ 4) การประชุมสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครูทุกขั้นตอน เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของกระบวนการช่วยเหลือ

สำหรับด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานคือ

1) การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ

2) การสร้างวินัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน

3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายของการแก้ปัญหาร่วมกันของทีมงาน

4) การวางแผนและดำเนินงานตามแผนแก้ปัญหาของทีมงาน

5) การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ

ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) การสำรวจความจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) การพัฒนาความสามารถในการสอนโดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ

3) การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาในการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนคือ

1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

4) การดำเนินการบริหารหลักสูตร

5) การนิเทศ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

6) การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) การกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2) การกำหนดวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียนหรือวิธีหาคำตอบหรือวิธีการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางาน

3) การรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

4) การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

5) การสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ผลการตรวจสอบคุณภาพจากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จากการทดลองกลุ่มเล็ก มีคุณภาพโดยรวมรายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ยรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียนและด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

ผลการตรวจสอบคุณภาพจากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จากการดับจากมากไปน้อย สามลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะ การทำงานกลุ่มและด้านการสร้างเสริมประสบ การณ์ทางวิชาชีพผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัด

สมุทรสงคราม จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งผู้บริหารสถาน ศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพ ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมและรายมาตรฐานอยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงครามที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนั้นจะได้นำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษานี้ เสนอกองการศึกษา เทศบาลเมืองสมุทรสงครามและสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองสมุทร สงครามใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในสถาน ศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์) อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจสามารถนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาดังกล่าวไปใช้ภายในสถาน ศึกษา รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการนิเทศติดตาม ประเมินผลกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาได้ โดยควรดำเนินการดังนี้

7.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

7.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ได้กำหนดขึ้น โดยการดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาและดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

7.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรติดตามประเมินผลการนิเทศภายใน สถานศึกษาและจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินการสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน.** กรุงเทพ ฯ : ธารอักษร.

คุณาการ บุญสาลี. (2558). **รายงานการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนพรานวิบูลวิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีษะเกษ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

จันทรานี สงวนนาม. (2552). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : บุ๊คพอยท์.

จิดาภา ใจห่อ. (2559). **รายงานการประเมินโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนบ้านท่ามะกา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้วยรูปแบบ CIPP Model.** รายงานผลงานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จังหวัดกาญจนบุรี.

ชารี มณีศรี. (2552). **การนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์ศิลปะบรรณาคาร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2552). **สถิติการวิจัย.** กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2554). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2551). **การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3.** กรุงเทพ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สามารถ ทิมนาค. (2555)**. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลิคแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุบรรณ์ จำปาศรี. (2553). **กระบวนการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู**.กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองครก อำเภอสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.

Glickman, Carl D. (2004). **Supervision and Instructional Leadership: A Development Approach**. 6th ed. Boston: Allyn and Bacon, Inc.

Mark Pantaleo. (2008). **An evaluation of the preferred model of leader ship for the role of school district.** New York: John Wiley & Sons, Inc

Risso John. F. (2007). **Teacher and Supervisors' conception of current and experiences.** Boston: Pearson Education, Inc.